

2024/1226

29.4.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2024/1226,

24. aprill 2024,

mis käsitleb liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude määratlemist ja nende eest mõistetavaid karistusi ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/1673

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 83 lõiget 1,

võttes arvesse nõukogu 28. novembri 2022. aasta otsust (EL) 2022/2332, mis käsitleb liidu piiravate meetmete rikkumise määratlemist kuriteoliigina, mis vastab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, ⁽¹⁾ eriti selle artiklit 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽²⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Selleks et tagada liidu piiravate meetmete tulemuslik kohaldamine, kindlustada siseturu terviklikkus liidus ning saavutada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal kõrge turvalisuse tase, on vaja kehtestada miinimumnormid liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude määratlemise ja nende eest mõistetavate karistuste kohta.
- (2) Liidu piiravad meetmed, nagu rahaliste vahendite ja majandusressursside arestimine, rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keelud ning liikmesriigi territooriumile sisenemise või selle territooriumi läbimise keelud, samuti valdkondlikud majandus- ja finantsmeetmed ning relvaembargod, on oluline vahend, millega edendada Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 21 sätestatud ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) eesmärgi. Nende eesmärkide hulka kuuluvad liidu väärtuste, julgeoleku, sõltumatuse ja terviklikkuse kaitsmine, demokraatia, õigusriigi, inimõiguste ning rahvusvahelise õiguse põhimõtete tugevdamine ja toetamine ning rahu säilitamine, konfliktide ennetamine ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamine kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja eesmärkide ja põhimõtetega.
- (3) Selleks et tagada liidu piiravate meetmete tulemuslik kohaldamine, peavad liikmesriigid kehtestama mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaal- ja muud karistused liidu piiravate meetmete, sealhulgas neis sätestatud kohustuste, näiteks teatamiskohustus, rikkumise puhul. Samuti on oluline, et need karistused hõlmaksid ka liidu piiravatest meetmetest kõrvalehoidmist.
- (4) Liidu piiravate meetmete tulemuslikuks kohaldamiseks on vaja ühiseid miinimumnorme, mis käsitlevad liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude määratlusi. Liikmesriigid peaksid tagama, et tegu on käsitatav kuriteona, kui see on tahtlik ja sellega rikutakse keeldu või kohustust, mis kujutab endast liidu piiravat meetet või mis on sätestatud liidu piiravat meetet rakendavas riigisisises õigusnormis, kui asjaomase meetme riigisisene rakendamine on nõutav. Teatud tegusid tuleks käsitada kuritegudena ka siis, kui need on toime pandud rasket hooletusest. Käesolevas direktiivis määratletud kuritegude puhul tuleks tõlgendada mõistet „raske hooletus“ kooskõlas riigisisese õigusega, võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu asjakohast kohtupraktikat. Liikmesriikidel peaks olema võimalik otsustada, et liidu piiravate meetmete rikkumisi, mis on seotud rahaliste vahendite, majandusressursside, kaupade, teenuste, tehingute või toimingutega, mille väärtus on alla 10 000 euro, ei käsitata

⁽¹⁾ ELT L 308, 29.11.2022, lk 18.

⁽²⁾ ELT C 184, 25.5.2023, lk 59.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 12. märtsi 2024. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 12. aprilli 2024. aasta otsus.

kuriteona. Teatavate rikkumiste väljajätmine käesoleva direktiivi kohaldamisalast ei mõjuta liidu piiravaid meetmeid käsitlevates õigusaktides sätestatud kohustusi, kuna see aitab tagada, et rikkumiste eest nähakse ette mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaalkaristused või muud karistused.

- (5) Liidu piiravaid meetmeid käsitlevates õigusaktides võivad olla kehtestatud neis sätestatud keeldudest vabastuse erandite või erandite kujul tehtavad mööndused. Tegu, mille suhtes kehtib liidu piiravaid meetmeid käsitlevas õigusaktis sätestatud vabastus või milleks liikmesriigi pädev asutus on andnud loa liidu piiravaid meetmeid sätestava õigusakti kohase erandi tegemisega, ei peaks käsitama liidu piirava meetme rikkumisena.
- (6) Liidu piiravate meetmete tulemuslikuks kohaldamiseks on vaja ühiseid miinimumnorme eelkõige selliste meetmete rikkumise kohta, mis seisnevad rahaliste vahendite või majandusressursside arestimises, nagu on sätestatud asjakohastes nõukogu määrustes. Need meetmed hõlmavad keeldu teha rahalisi vahendeid või majandusressursse otseselt või kaudselt kättesaadavaks füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele, kelle suhtes kohaldatakse rahaliste vahendite või majandusressursside arestimist, või selliste isikute kasuks, samuti kohustust arestida kõik rahalised vahendid ja majandusressursid, mis kuuluvad kõnealustele isikutele, üksustele või asutustele või on nende omandis, valduses või kontrolli all.
- (7) Liidu piiravad meetmed sisaldavad riiki lubamise piiranguid (reisikeelud), mis peaksid olema käesoleva direktiiviga hõlmatud. Need meetmed, mis on tavaliselt sätestatud ELi lepingu artikli 29 alusel vastu võetud nõukogu otsuses ja mida rakendatakse riigisisese õigusega, kohustavad liikmesriike võtma vajalikke meetmeid, et füüsilised isikud, kelle suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid, ei saaks nende territooriumi ühtegi tsooni siseneda ega neid läbida.
- (8) Liikmesriike julgustatakse pöörama erilist tähelepanu kodakondsuse ja elamisloa andmise mehhanismidele, et isikud, kelle suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid, ei saaks neid mehhanisme liidu piiravate meetmete rikkumiseks kasutada.
- (9) Igasuguses vormis tehingute, sealhulgas finantstehingute tegemine või nende tegemisega jätkamine ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/81/EÜ, ⁽⁴⁾ 2014/23/EL, ⁽⁵⁾ 2014/24/EL ⁽⁶⁾ või 2014/25/EL ⁽⁷⁾ kohaldamisalasse kuuluva hanke- või kontsessioonilepingu sõlmimine või jätkamine kolmanda riigi või kolmanda riigi asutustega või üksuste ja asutustega, mis on otseselt või kaudselt kolmanda riigi või kolmanda riigi asutuste omandis või kontrolli all, kui sellise tegevuse keeld või piirang kujutab endast liidu piiravat meetet, peaks olema käsitatav kuriteona.
- (10) Liidu piiravad meetmed hõlmavad kaupadega kauplemise, nende importimise, eksportimise, müümise, ostmise, edasitoimetamise, transiidi või veo ning teenuste osutamise keeldu. Sellise keelu rikkumist tuleks käsitada kuriteona, sealhulgas juhul, kui kaup imporditakse või eksporditakse kolmandast riigist või kolmandasse riiki, et toimetada see edasi sihtkohta, mille puhul asjaomase kauba impordi, ekspordi, müügi, ostmise, edasitoimetamise, transiidi või veo keeld on käsitatav liidu piirava meetmena. Nende kaupade või teenustega otseselt või kaudselt seotud tehnilise abi andmist, vahendusteenuste osutamist, kindlustuse pakkumist ja muude teenuste osutamist tuleks samuti käsitada kuriteona. Sel eesmärgil hõlmab mõiste „kaubad“ selliseid asju nagu sõjatehnoloogia, sõjaline varustus, kaubad, tarkvara ja tehnoloogia, mis on kantud sõjaliste kaupade ühisesse Euroopa Liidu nimekirja, ⁽⁸⁾ mille nõukogu võttis vastu 20. veebruaril 2023, või mis on loetletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/821 ⁽⁹⁾ I ja IV lisas.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 1).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243).

⁽⁸⁾ ELT C 72, 28.2.2023, lk 2.

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/821, millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, vahendamise, tehnilise abi, transiidi ja edasitoimetamise kontrollimiseks (ELT L 206, 11.6.2021, lk 1).

- (11) Liidu piiravad meetmed hõlmavad valdkondlikke majandus- ja finantsmeetmeid, mis käsitlevad finantsteenuste osutamist või finantstegevust. Selliste finantsteenuste või -tegevuste hulka kuuluvad muu hulgas rahastamine ja finantsabi, investeerimine ja investeerimisteenused, vabalt võõrandatavate väärtpaberite ja rahaturuinstrumentide emiteerimine, hoiuste vastuvõtmine, spetsialiseeritud finantssõnumiteenuste osutamine, pangatähtedega kauplemine, krediidireitinguteenuste osutamine ning krüptovara ja -kukrute pakkumine. Niiuguste valdkondlike majandus- ja finantsmeetmete rikkumist tuleks samuti kuriteona käsitada.
- (12) Liidu piiravad meetmed hõlmavad valdkondlikke majandus- ja finantsmeetmeid, mis on seotud muude teenuste kui finantsteenuste osutamisega. Selliste teenuste hulka kuuluvad muu hulgas õigusnõustamisteenuste, usaldusteenuste, suhtekorraldusteenuste, arvepidamis-, auditeerimis-, raamatupidamis- ja maksunõustamisteenuste, äri- ja juhtimisalase nõustamise teenuste, IT-nõustamisteenuste, ringhäälinguteenuste ning arhitektuuri- ja inseneriteenuste osutamine. Selliste valdkondlike majandus- ja finantsmeetmete rikkumist tuleks samuti kuriteona käsitada.
- (13) Ühtegi käesoleva direktiivi sätet ei tohiks tõlgendada nii, nagu kehtestataks sellega füüsilistele isikutele kohustus, mis piiraks õigust ennast mitte süüstada ja õigust vaikida, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/343⁽¹⁰⁾ artiklis 7 liikmesriikide puhul, kelle jaoks kõnealune direktiiv on siduv, ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta“) artiklis 48.
- (14) Liidu piiravate meetmete tulemuslikuks kohaldamiseks on vaja ühiseid miinimumnorme liidu piiravatest meetmetest kõrvalehoidmist hõlmavate kuritegude määratlemise kohta.
- (15) Üks liidu piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise üha levinumaid näiteid on see, et loetellu kantud isikud, üksused ja asutused kannavad rahaliste vahendite või majandusressursside varjamiseks selle isiku, üksuse või asutuse otseses või kaudses omandis, valduses või kontrolli all olevad rahalised vahendid või majandusressursid kolmandale isikule üle või kasutavad või käsutavad neid muul viisil. Lisaks on liidu piiravatest meetmetest kõrvalehoidmisena käsitatav vale- või eksitava teabe, sealhulgas asjakohase teabe puudustega esitamine, millega varjatakse asjaolu, et loetellu kantud isik, üksus või asutus on liidu piiravate meetmete alla kuuluvate rahaliste vahendite või majandusressursside lõplik omanik või kasusaaja. Seepärast peaks see tegu, millega hoitakse liidu piiravatest meetmetest kõrvale, olema käesoleva direktiivi alusel käsitatav kuriteona.
- (16) Liidu piiravaid meetmeid käsitlevates õigusaktides kehtestatud pädevate haldusasutuste teavitamise kohustuse täitmata jätmist tuleks käesoleva direktiivi kohaselt käsitada kuriteona.
- (17) Liidu piiravate meetmete tulemuslikuks kohaldamiseks on vaja ühiseid miinimumnorme selliste kuritegude määratlemise kohta, mis hõlmavad tegusid, millega rikutakse või mille puhul ei täideta eritingimusi, mis on sätestatud lubades, mille pädevad asutused on andnud teatud tegevusteks, mis sellise loa puudumise korral kujutaks endast liidu piirava meetmena käsitatava keelu või piirangu rikkumist. Olenevalt konkreetsetest asjaoludest võib loa puudumise korral toimuvat tegevust käsitada selliste liidu piiravate meetmete rikkumisena, mis seisnevad rahaliste vahendite või majandusressursside arestimises, reisikeeldudes, relvaembargodes või muudes valdkondlikes majandus- ja finantsmeetmetes.
- (18) Käesolevat direktiivi, sealhulgas kohustust teatada liidu piiravate meetmete rikkumisest, tuleks kohaldada liikmesriikide määratletud õigustöötajate suhtes, kes osutavad oma kutsetegevuse raames teenuseid, näiteks õigus-, finants- või kaubandusteenused. On selge oht, et õigustöötajate teenuseid kuritarvitatakse liidu piiravate meetmete rikkumiseks. Siiski tuleks välistada teavitamiskohustus teabe puhul, mida nad saavad mõnelt oma kliendilt või mõne oma kliendi kohta nende õigusliku olukorra selgitamisel või täites ülesannet kaitsta või esindada oma klienti kohtumenetluses või sellega seoses, sealhulgas anda nõu sellise menetluse algatamise või vältimise kohta. Seepärast peaks sellise õigusnõustamise suhtes jätkuvalt kehtima kutsesaladuse hoidmise kohustus, välja arvatud juhul, kui õigustöötaja osaleb tahtlikult liidu piiravate meetmete rikkumises, kui õiguslast nõu antakse liidu piiravate meetmete rikkumiseks või kui õigustöötaja teab, et klient soovib õiguslast nõu liidu piiravate meetmete rikkumise eesmärgil.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikult arutelul (ELT L 65, 11.3.2016, lk 1).

- (19) Liidu piiravad meetmed ei tohiks põhjustada krediidi- ja finantsasutuste klientide diskrimineerimist ega nende põhjendamatut välistamist juurdepääsust finantsteenustele.
- (20) Käesoleva direktiivi eesmärk ei ole kriminaliseerida abivajavatele isikutele antavat humanitaarabi või inimeste põhivajadusi toetavat tegevust, mida tehakse kooskõlas erapooletuse, humaansuse, neutraalsuse ja sõltumatuse põhimõtetega ning kohaldataval juhul rahvusvahelise humanitaarõigusega.
- (21) Kriminaliseerida tuleks direktiivi kohastele kuritegudele kihutamine ja kaasaaitamine. Käesoleva direktiivi kohaste teatavate kuritegude katse tuleks samuti kriminaliseerida.
- (22) Füüsiliste isikute karistused kuritegude eest, mis on seotud käesolevas direktiivis määratletud liidu piiravate meetmete rikkumisega, peaksid olema mõjusad, hoiatavad ja proportsionaalsed. Seetõttu tuleks ette näha füüsiliste isikute maksimaalse vangistuse alammäär. Kriminaalmenetluses peaks olema võimalik mõista lisakaristusi või kohaldada lisameetmeid.
- (23) Kuna liidu piiravaid meetmeid kohaldatakse ka juriidiliste isikute suhtes, tuleks käesolevas direktiivis määratletud liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude eest vastutusele võtta ka juriidilised isikud. Juriidilise isikuna käsitatakse õigussubjekti, kellel on kohaldatava õiguse kohaselt juriidilise isiku staatus, välja arvatud riigid või avalik-õiguslikud organid, kes teostavad riigivõimu, ja avalik-õiguslikud rahvusvahelised organisatsioonid. Liikmesriigid, kelle õiguse kohaselt on võimalik juriidilised isikud kriminaalvastutusele võtta, peaksid käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks tagama, et nende õigusaktidega nähakse ette mõjusad, hoiatavad ja proportsionaalsed kriminaalkaristuste liigid ja määrad, nagu on sätestatud käesolevas direktiivis. Liikmesriigid, kelle õiguse kohaselt ei ole juriidilisi isikuid võimalik kriminaalvastutusele võtta, peaksid käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks tagama, et nende õigusega nähakse ette mõjusad, hoiatavad ja proportsionaalsed muude kui kriminaalkaristuste liigid ja määrad, nagu on sätestatud käesolevas direktiivis. Käesolevas direktiivis ette nähtud rahaliste karistuste ülemmäärasid selles määratletud kuritegude eest tuleks kohaldada vähemalt nende kuritegude kõige raskemate vormide puhul. Mõistetava karistuse mõjususe, hoiatava mõju ja proportsionaalsuse tagamiseks on oluline arvesse võtta asjaomase juriidilise isiku teo raskusastet ning individuaalseid, rahalisi ja muid asjaolusid. Liikmesriikidel peaks olema võimalik kehtestada rahaliste karistuste ülemmäärad kas protsendimäärana asjaomase juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest või kindlate summadena. Käesoleva direktiivi ülevõtmisel peaksid liikmesriigid otsustama, kumba neist kahest võimalusest nad kasutavad.
- (24) Kui liikmesriigid otsustavad juriidilistele isikutele määratavate rahaliste karistuste kindlaksmääramisel rakendada juriidilise isiku ülemaailmse kogukäibe kriteeriumi, peaksid nad otsustama, kas võtta aluseks kuriteo toimepanemisele eelnenud majandusaasta või rahalise karistuse määramise otsusele eelnenud majandusaasta käive. Samuti peaksid liikmesriigid kaaluma normide kehtestamist juhtudeks, kui rahalise karistuse määra ei ole võimalik kindlaks määrata selle alusel, kui suur oli juriidilise isiku ülemaailmne kogukäive kuriteo toimepanemisele eelnenud majandusaastal või rahalise karistuse mõistmise otsuse tegemisele eelnenud majandusaastal. Sellistel juhtudel peaks liikmesriikidel olema võimalik arvesse võtta muid arvutuskriteeriume, näiteks ülemaailmne kogukäive mõnel muul majandusaastal. Kui need normid hõlmavad rahaliste karistuste määrade kehtestamist kindlate summadena, ei peaks olema vajalik, et nende summade ülemmäär oleks vähemalt sama suur kui käesolevas direktiivis kehtestatud kindlate summadena kindlaksmääratud rahaliste karistuste ülemmäär kohta kehtestatud miinimumnõue.
- (25) Kui liikmesriigid otsustavad kehtestada rahaliste karistuste ülemmäärad kindlate summadena, peaksid need määrad olema sätestatud liikmesriigi õiguses. Rahaliste karistuste ülemmäärasid tuleks kohaldada käesolevas direktiivis määratletud kõige raskemate kuritegude puhul, mille on toime pannud majanduslikult tugevad juriidilised isikud. Liikmesriikidel peaks olema õigus otsustada rahaliste karistuste ülemmäärade arvutamise meetodi üle, sealhulgas eritingimuste üle. Liikmesriigid peaksid kindlas summas kehtestatud rahalised karistused riigisisises õiguses sätestatud korras korrapäraselt läbi vaatama, võttes arvesse inflatsioonimäära ja muudel põhjustel toimuvat rahalise väärtuse kõikumist. Liikmesriigid, kelle rahaühik ei ole euro, peaksid rahaliste karistuste ülemmäärad kehtestama omaenda vääringus ja sellises summas, mis käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeval vastab selles eurodes väljendatud määra-dele. Nendel liikmesriikidel soovitatakse rahalised karistused korrapäraselt läbi vaadata, võttes arvesse ka vahetuskursi muutust.

- (26) Rahaliste karistuste ülemmäärade kehtestamine ei piira kohtunike ega kohtute õigust määrata kriminaalmenetluses igal konkreetsel juhul asjakohane karistus. Kuna käesolevas direktiivis ei kehtestata rahaliste karistuste ja trahvide alammäärasid, peaksid kohtunikud või kohtud igal juhul võtma asjakohase karistuse määramisel arvesse asjaomase juriidilise isiku individuaalseid, rahalisi ja muid asjaolusid ning teo raskusastet.
- (27) Kohaldatavaid karistusmäärasid tuleks veel rohkem ühtlustada ja määrad tuleks muuta mõjusamaks, määrates kindlaks ühtsed raskendavad asjaolud, mille puhul võetakse kooskõlas riigisiseste asjakohaste sätetega arvesse toimepandud kuriteo raskusastet. Raskendavaid asjaolusid tuleks mõista kas asjaoludena, mille tõttu on liikmesriigi kohtunikul või kohtul õigus mõista sama kuriteo eest raskem karistus kui see, mis tavaliselt mõistetak, kui neid asjaolusid ei esineks, või õigusena käsitada mitut kuritegu kumulatiivselt raskema karistuse mõistmiseks. Liikmesriigid peaksid kooskõlas riigisisese õigusega tagama, et raskendavaks asjaoluks võib pidada vähemalt ühte järgmistest asjaoludest: kui kuritegu pandi toime kuritegeliku ühenduse raames nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK⁽¹⁾ tähenduses; kui kuritegu hõlmas valedokumente või võltsitud dokumente; kui kuriteo pani toime kutseline teenuseosutaja, rikkudes niisugusele teenuseosutajale kehtestatud kutsealaseid kohustusi; kui kuriteo pani toime oma ülesannete täitmisel ametiisik, kes võib olla mis tahes asjaomane ametnik, kes töötab ametniku ametikohal liidus, liikmesriikides või kolmandates riikides, või mõni muu isik avaliku ülesande täitmisel; kui kuriteoga kaasnes või eeldati, et sellega kaasneb oluline rahaline kasu või otsene või kaudne oluliste kulude vältimine; kui teo toimepanija on tõendeid hävitanud või tunnistajaid või kaebuse esitajaid hirmutanud; või kui füüsiline või juriidiline isik on varem lõplikult süüdi mõistetud. Liikmesriigid peaksid tagama, et nende õigussüsteemis kohaldatavate normide kohaselt on võimaliku raskendava asjaoluna kindlaks määratud vähemalt üks käesolevas direktiivis sätestatud raskendavatest asjaoludest. Karistuse suurendamise kohta peaks otsuse igal juhul tegema kohtunik või kohus, võttes arvesse kõiki konkreetse juhtumiga seotud asjaolusid.
- (28) Liikmesriigid peaksid kooskõlas riigisisese õigusega tagama, et kergendavaks asjaoluks võib pidada vähemalt ühte järgmistest asjaoludest: kui teo toimepanija esitab pädevatele asutustele teavet, mida asjaomased asutused ei oleks muul teel saanud, aidates neil sel viisil teisi teo toimepanijaid kindlaks teha või vastutusele võtta; või kui teo toimepanija esitab pädevatele asutustele teavet, mida asjaomased asutused ei oleks muul teel saanud, aidates neil tõendeid leida. Kohtunik või kohus peaks otsustama kergendavate asjaolude hindamisel selle, kas karistust tuleks vähendada, võttes arvesse iga juhtumiga seotud konkreetseid asjaolusid. Nimetatud asjaolud võiksid hõlmata esitatud teabe laadi, ajastust ja mahtu ning seda, mil määral tegi teo toimepanija koostööd.
- (29) Rahaliste vahendite ja majandusressursside arestimine liidu piiravate meetmete alusel kujutab endast haldusmeedet. Seetõttu tuleks seda eristada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/42/EL⁽²⁾ osutatud kriminaalõiguslikest arestimismeesmetest. Liikmesriigid peaksid võimaldama käesolevas direktiivis osutatud kuritegude toimepanemise vahendite ja saadud tulu arestimist ja konfiskeerimist. Liikmesriigid, kelle jaoks on siduv direktiiv 2014/42/EL, peaksid seda tegema kooskõlas kõnealuse direktiiviga. Eelkõige olukorras, kus loetellu kantud isik või loetellu kantud üksuse või asutuse esindaja on toime pannud teatud kuriteo, mis puudutab liidu piiravatest meetmetest kõrvalehoidmist, või on selles osalenud, on vaja võimaldada liidu piiravate meetmete alla kuuluvate rahaliste vahendite ja majandusressursside arestimist ja konfiskeerimist, isegi kui need ei pruugi olla käsitatavad direktiivi 2014/42/EL kohaselt kuritegude toimepanemise vahendite või neist saadud tuluna. Sellistel asjaoludel võib loetellu kantud isik, üksus või asutus pääseda varjamise tulemusena jätkuvalt ligi varjatud rahalistele vahenditele või majandusressurssidele, mille suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid, ja neid täiel määral kasutada või käsutada. Seepärast tuleks sellised rahalised vahendid või majandusressursid kooskõlas direktiiviga 2014/42/EL arestida või konfiskeerida. Heausksete kolmandate isikute õigusi ei tohiks piirata.
- (30) Liikmesriigid peaksid kehtestama aegumistähtaegu käsitlevad normid, mida on vaja, et liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude vastu tulemuslikult võidelda, piiramata selliste riigisiseste normide kohaldamist, milles ei ole kehtestatud aegumistähtaegu uurimisele, süüdistuse esitamisele ja õigusnormide täitmise tagamisele. Liikmesriikidel on käesoleva direktiivi kohaselt lubatud ette näha lühemad aegumistähtajad kui käesolevas direktiivis sätestatud aegumistähtajad, tingimusel et nende õigussüsteemis on võimalik selliseid lühemaid aegumistähtaegu katkestada või peatada toimingute korral, mida saab riigisisese õiguse kohaselt kindlaks määrata.

⁽¹⁾ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, 11.11.2008, lk 42).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT L 127, 29.4.2014, lk 39).

- (31) Võttes eelkõige arvesse asjaolu, et kuritegude toimepanijad tegutsevad ülemaailmselt, ning käesolevas direktiivis määratletud kuritegude piiriülest laadi ja piiriülese uurimise läbiviimise võimalust, peaksid liikmesriigid kõnealuse tegevuse vastu tulemuslikuks võitlemiseks kehtestama selliste kuritegude üle jurisdiktsiooni.
- (32) Liidu piiravate meetmete rikkumise tulemuslikuks uurimiseks ja süüdistuse esitamiseks peaksid liikmesriigid tegema pädevatele asutustele kättesaadavaks tulemuslikud uurimisvahendid, nagu need, mida kasutatakse nende riigisisese õiguse alusel organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude vastu võitlemiseks, tehes seda siis ja niivõrd, kui nende vahendite kasutamine on kuritegude, nagu need on sätestatud riigisisese õiguses, laadi ja raskusastme suhtes asjakohane ja sellega proportsionaalne. Nende vahendite hulka võivad kuuluda side pealtkuulamine või -vaatamine, varjatud jälgimine, sealhulgas elektrooniline jälgimine, kontrollialused saadetised, pangakontode jälgimine või muud finantsalased uurimisvahendid. Neid vahendeid tuleks kasutada kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja täielikus kooskõlas põhiõiguste hartaga. Äärmiselt oluline on tagada õigus isikuandmete kaitsele.
- (33) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1937⁽¹³⁾ artiklis 4 osutatud isikuid, kes annavad pädevatele asutustele oma tööalase tegevuse raames saadud teavet liidu piiravate meetmete varasema, toimuva või kavandatud rikkumise kohta, sealhulgas katsete kohta neist meetmetest kõrvale hoida, ohustavad seoses sellega survemeetmed. Rikkumisest teavitajalt saadav teave võib aidata paremini tagada liidu piiravate meetmete täitmist ning olla seotud näiteks liidu piiravate meetmete rikkumise faktide, asjaolude ning osalevate isikute, äriühingute ja kolmandate riikidega. Seepärast tuleb tagada, et sisse oleks seatud asjakohane kord, mis võimaldaks rikkumisest teavitajatel kasutada pädevate asutuste hoiatamiseks konfidentsiaalseid kanaleid ja kaitseks neid survemeetmete eest. Selleks tuleks sätestada, et liidu piiravate meetmete rikkumisest teavitamise ja nende meetmete rikkumisest teavitavate isikute kaitse suhtes kohaldatakse direktiivi (EL) 2019/1937 vastavalt selles sätestatud tingimustele.
- (34) Selleks et tagada tulemuslik, integreeritud ja sidus õigusnormide täitmise tagamise süsteem, peaksid liikmesriigid korraldama sisemist koostööd ja teabevahetust kõigi nende haldus- ja kriminaalõiguse normide täitmise tagamisega tegelevate pädevate asutuste vahel.
- (35) Selleks et tagada liidu piiravate meetmete rikkumise tulemuslik uurimine ja süüdistuste esitamine, peaksid liikmesriikide pädevad asutused tegema üksteisega koostööd Europoli, Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuriga ja nende asutuste kaudu nende pädevuse piires ja kooskõlas kohaldatava õigusraamistikuga. Samuti peaksid liikmesriikide pädevad asutused jagama omavahel ja komisjoniga teavet praktilistes küsimustes. Komisjon võib vajaduse korral luua ekspertide ja praktikute võrgustiku, et jagada parimaid tavasid ja abistada liikmesriikide pädevaid asutusi ning hõlbustada liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude uurimist. Selline abi ei tohiks hõlmata komisjoni osalemist konkreetsete kriminaalasjade uurimises ja nende eest süüdistuse esitamise menetlustes, mida viivad läbi liikmesriikide pädevad asutused, ning seda ei tohiks mõista nii, nagu see hõlmaks komisjoni rahalist toetust või muid eelarvelisi kulukohustusi.
- (36) Et tegeleda tulemuslikult käesolevas direktiivis määratletud kuritegudega, on vaja, et pädevad asutused liikmesriikides koguksid kõnealuste kuritegude kohta täpseid, järjepidevaid ja võrreldavaid statistilisi andmeid. Liikmesriigid peaksid seetõttu tagama asjakohase süsteemi olemasolu käesolevas direktiivis määratletud kuritegusid käsitlevate olemasolevate statistiliste andmete salvestamiseks, koostamiseks ja edastamiseks. On oluline, et kõnealuseid statistilisi andmeid kasutavad liikmesriigid selleks, et toetada täitevoimingute strateegilist ja operatiivset planeerimist, analüüsida liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ulatust ja suundumusi ning teavitada kodanikke. Liikmesriigid peaksid edastama komisjonile asjakohased statistilised andmed liidu piiravate meetmete rikkumistega seotud menetluste kohta, mis on saadud andmetest, mis on tsentraalsel või detsentraliseeritud tasandil juba terves liikmesriigis olemas. Komisjon peaks tulemusi liikmesriikide edastatud statistiliste andmete põhjal korrapäraselt hindama ja avaldama aruandes oma hindamise tulemused.
- (37) Muudatus, mis tehakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/1673,⁽¹⁴⁾ peaks tagama, et liidu piiravate meetmete rikkumist käsitatakse kõnealuse direktiivi kohase rahapesu eelkuriteona.

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17).

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil (ELT L 284, 12.11.2018, lk 22).

- (38) Pidades silmas pakilist vajadust võtta liidu piiravate meetmete rikkumises osalevad füüsilised ja juriidilised isikud vastutusele, peaksid liikmesriigid jõustama käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid 12 kuu jooksul pärast direktiivi jõustumise kuupäeva.
- (39) ELi lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule (ELi toimimise leping) lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (40) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa oma 3. märtsi 2023. aasta kirjaga teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.
- (41) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt sätestada ühised miinimumnormid seoses liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude määratlemisega ning tagada nende meetmete rikkumisega seotud kuritegude puhul mõjusad, hoiatavad ja proportsionaalsed kriminaalkaristused, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, võttes arvesse liidu piiravate meetmete rikkumise piiriülest laadi ning seda, et nende meetmete rikkumisega võidakse kahjustada liidu eesmärke kaitsta rahvusvahelist rahu ja julgeolekut ning liidu ühiseid väärtusi, küll aga saab neid direktiivi ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (42) Direktiivi rakendamisel peaksid liikmesriigid tagama, et kriminaalmenetluses järgitakse kahtlustatavate või süüdistatavate menetlusõigusi. Sellega seoses ei tohiks käesolevast direktiivist tulenevad kohustused piirata liikmesriikide kohustusi, mis tulenevad kriminaalmenetluses kohaldatavaid menetlusõigusi käsitlevatest liidu õigusaktidest, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiividest 2010/64/EL, ⁽¹⁵⁾ 2012/13/EL, ⁽¹⁶⁾ 2013/48/EL, ⁽¹⁷⁾ (EL) 2016/343, (EL) 2016/800 ⁽¹⁸⁾ ja (EL) 2016/1919 ⁽¹⁹⁾.
- (43) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse eelkõige põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, sealhulgas õigust vabadusele ja turvalisusele, õigust isikuandmete kaitsele, ettevõtlusvabadust, õigust omandile, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust, sealhulgas õigust ennast mitte süüstada ja õigust vaikida, kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid, sealhulgas kriminaalkaristuste tagasiulatava jõu puudumine, ning *ne bis in idem*-põhimõtet. Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada nimetatud õiguste ja põhimõtete täielik austamine ning sellest tuleb lähtuda ka selle rakendamisel.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude määratlemise ja nende eest määratavate karistuste miinimumnormid.

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT L 280, 26.10.2010, lk 1).

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1).

⁽¹⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta direktiiv 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega (ELT L 294, 6.11.2013, lk 1).

⁽¹⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/800, mis käsitleb kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate laste menetluslikke tagatiseid (ELT L 132, 21.5.2016, lk 1).

⁽¹⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1919, milles käsitletakse tasuta õigusabi andmist kahtlustatavatele ja süüdistatavatele kriminaalmenetluses ning isikutele, kelle üleandmist taotletakse Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses (ELT L 297, 4.11.2016, lk 1).

*Artikkel 2***Mõisted**

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „liidu piiravad meetmed“ – piiravad meetmed, mille liit on vastu võtnud ELi lepingu artikli 29 või ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel;
- 2) „loetellu kantud isik, üksus või asutus“ – füüsiline või juriidiline isik, üksus või asutus, kelle suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid;
- 3) „rahalsed vahendid“ – igasugune finantsvara ja tulud, sealhulgas:
 - a) sularaha, tšekid, rahalsed nõuded, käskvekslid, maksekorraldused ja muud makseinstrumendid,
 - b) hoiused finantsasutustes või muudes üksustes, kontode saldod, võlad ja võlakohustused,
 - c) avalikult ja eraviisiliselt kaubeldavad väärtpaberid ja võlainstrumendid, sealhulgas aktsiad ja osakud, väärtpaberite sertifikaadid, võlakirjad, vekslid, ostutähed, debentuurid ja tuletislepingud,
 - d) intressid, dividendid või muu varadelt saadud või neist kogunenud tulu,
 - e) krediit, tasaarvestusõigus, tagatised, täitmisgarantiid või muud finantskohustused,
 - f) akreditiivid, veokirjad, ostukirjad,
 - g) fondides või finantsvahendites osalemist tõendavad dokumendid,
 - h) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1114⁽²⁰⁾ artikli 3 lõike 1 punktis 5 määratletud krüptovara;
- 4) „majandusressursid“ – igasugune vara, nii materiaalne kui ka mittemateriaalne, nii kinnis- kui ka vallasvara, mis ei ole rahalsed vahendid, kuid mida on võimalik kasutada rahaliste vahendite, kaupade või teenuste saamiseks;
- 5) „rahaliste vahendite arestimine“ – rahaliste vahendite liigutamise, ülekandmise, muutmise või nende kasutamise või neile juurdepääsu tõkestamine või tehingud nendega, mis võiks kaasa tuua muutusi nende mahus, väärtuses, asukohas, omandisuhetes, valduses, olemuses, määratud otstarbes või muid muutusi, mis võimaldaksid kõnealuseid rahalisi vahendeid kasutada, sealhulgas portfelli hallata;
- 6) „majandusressursside arestimine“ – majandusressursside kasutamise tõkestamine rahaliste vahendite, kaupade või teenuste hankimiseks, sealhulgas – kuid mitte ainult – neid müües, üürides või neile hüpoteeki seades.

*Artikkel 3***Liidu piiravate meetmete rikkumine**

1. Liikmesriigid tagavad, et järgmisi tegusid, mis on tahtlikud ja millega rikutakse keeldu või kohustust, mis kujutab endast liidu piiravat meetet või mis on sätestatud liidu piiravat meetet rakendavas riigisisises õigusnormis, mille riigisisene rakendamine on kohustuslik, käsitatakse kuriteona:
 - a) rahaliste vahendite või majandusressursside otseselt või kaudselt kättesaadavaks tegemine loetellu kantud isikule, üksusele või asutusele või sellise isiku, üksuse või asutuse kasuks, kui sellega rikutakse liidu piirava meetmena käsitatavat keeldu;
 - b) loetellu kantud isikule, üksusele või asutusele kuuluvate või tema omandis, valduses või kontrolli all olevate rahaliste vahendite või majandusressursside arestimata jätmine, kui sellega rikutakse liidu piirava meetmena käsitatavat kohustust;

⁽²⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/1114, mis käsitleb krüptovaraturge ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1093/2010 ja (EL) nr 1095/2010 ning direktiive 2013/36/EL ja (EL) 2019/1937 (ELT L 150, 9.6.2023, lk 40).

- c) loetellu kantud füüsilisele isikule liikmesriigi territooriumile sisenemise või selle territooriumi läbimise võimaldamine, kui sellega rikutakse liidu piirava meetmena käsitatavat keeldu;
- d) tehingu tegemine või tehingute tegemisega jätkamine kolmanda riigiga, kolmanda riigi asutusega või kolmanda riigi või selle asutuse omandis või kontrolli all otseselt või kaudselt oleva üksuse või asutusega, sealhulgas hanke- või kontsessioonilepingute sõlmimine või nende täitmise jätkamine, kui nimetatud teo keeld või piirang on käsitatav liidu piirava meetmena;
- e) kaupadega kauplemine, nende importimine, eksportimine, müümine, ostmine, edasitoimetamine, transiit või vedu ning nende kaupadega seotud vahendusteenuste, tehnilise abi või muude teenuste osutamine, kui nimetatud teo keeld või piirang on käsitatav liidu piirava meetmena;
- f) finantsteenuste osutamine või finantstegevusega tegelemine, kui nimetatud teo keeld või piirang on käsitatav liidu piirava meetmena;
- g) muude kui punktis f osutatud teenuste osutamine, kui nimetatud teo keeld või piirang on käsitatav liidu piirava meetmena;
- h) liidu piiravast meetmest kõrvalehoidmine sellega, et
 - i) loetellu kantud isikud, üksused või asutused kannavad rahaliste vahendite või majandusressursside varjamiseks selle isiku, üksuse või asutuse otseses või kaudses omandis, valduses või kontrolli all olevad rahalised vahendid või majandusressursid, mis tuleb liidu piirava meetme kohaselt arestida, kolmandale isikule üle või kasutavad või käsutavad neid muul viisil,
 - ii) esitatakse vale- või eksitavat teavet, varjamaks asjaolu, et loetellu kantud isik, üksus või asutus on liidu piirava meetme kohaselt arestimisele kuuluvate rahaliste vahendite või majandusressursside lõplik omanik või tegelik kasusaaja,
 - iii) loetellu kantud füüsiline isik või loetellu kantud üksuse või asutuse esindaja ei täida kohustust, mis on käsitatav liidu piirava meetmena, mille kohaselt tuleb pädevale haldusasutusele endale kuuluvatest või enda omandis, valduses või kontrolli all olevatest liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvatest rahalistest vahenditest või majandusressurssidest teatada,
 - iv) ei täideta kohustust, mis on käsitatav liidu piirava meetmena, mille kohaselt tuleb esitada pädevale haldusasutusele teavet arestitud rahaliste vahendite või majandusressursside kohta või teavet loetellu kantud isikule, üksusele või asutusele kuuluvate või tema omandis, valduses või kontrolli all olevate, liikmesriigi territooriumil asuvate rahaliste vahendite või majandusressursside kohta, mida ei ole arestitud, juhul kui selline teave saadi tööalase tegevuse raames;
- i) sellistes lubades sätestatud tingimuste rikkumine või täitmata jätmine, mille pädevad asutused on andnud tegevuse jaoks, mis sellise loa puudumise korral kujutaks endast liidu piirava meetmena käsitatava keelu või piirangu rikkumist.

2. Liikmesriigid võivad sätestada, et kuriteona ei käsitata järgmisi tegusid:

- a) käesoleva artikli lõike 1 punktides a, b ja h loetletud tegu, kui selline tegu on seotud rahaliste vahendite või majandusressurssidega, mille väärtus on alla 10 000 euro;
- b) käesoleva artikli lõike 1 punktides d–g ja i loetletud tegu, kui selline tegu on seotud kaupade, teenuste, tehingute või toimingutega, mille väärtus on alla 10 000 euro.

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et vähemalt 10 000 euro suurust künnist on võimalik saavutada mitme teoga, mis on loetletud käesoleva artikli lõike 1 punktides a, b ja d–i, mis on omavahel seotud ja sama laadi, kui nimetatud teo on toime pannud sama teo toimepanija.

3. Liikmesriigid tagavad, et lõike 1 punktis e loetletud tegu käsitatakse kuriteona ka siis, kui see on toime pandud raskest hooletusest, vähemalt juhul, kui selline tegu on seotud sõjaliste kaupade ühisesse Euroopa Liidu nimekirja kantud kaupadega või määruse (EL) 2021/821 I ja IV lisas loetletud kahesuguse kasutusega kaupadega.

4. Lõiget 1 ei tohi tõlgendada selliselt, nagu kehtestataks sellega õigustöötajatele kohustus edastada teavet, mida nad saavad mõnelt oma kliendilt või mõne oma kliendi kohta tema õigusliku olukorra selgitamisel või täites ülesannet kaitsta või esindada seda klienti kohtumenetluses või sellega seoses, sealhulgas anda nõu sellise menetluse algatamise või vältimise kohta.

5. Lõiget 1, 2 ja 3 ei tohi tõlgendada selliselt, nagu kriminaliseeritaks sellega humanitaarabi andmine abivajajatele või inimeste põhivajadusi toetav tegevus, mida tehakse kooskõlas erapooletuse, humaansuse, neutraalsuse ja sõltumatuse põhimõtetega ning kohaldataval juhul rahvusvahelise humanitaarõigusega.

Artikkel 4

Kuriteole kihutamine ja kaasaaitamine ning kuriteokatse

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 3 osutatud kuritegudele kihutamine ja kaasaaitamine on karistatav kuriteona.
2. Liikmesriigid tagavad, et artikli 3 lõike 1 punktides a, c–g ja punkti h alapunktides i ja ii osutatud kuriteokatse on karistatav kuriteona.

Artikkel 5

Füüsiliste isikute karistused

1. Liikmesriigid tagavad, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest nähakse ette mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaalkaristused.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 3 osutatud kuritegude eest mõistetav maksimaalne karistus on vangistus.
3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et:
 - a) artikli 3 lõike 1 punkti h alapunktidega iii ja iv hõlmatud kuritegude eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt üks aasta, kui kuriteoga seotud rahaliste vahendite või majandusressursside väärtus on kuriteo toimepanemise kuupäeval vähemalt 100 000 eurot;
 - b) artikli 3 lõike 1 punktidega a ja b ning punkti h alapunktidega i ja ii hõlmatud kuritegude eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt viis aastat, kui kuriteoga seotud rahaliste vahendite või majandusressursside väärtus on kuriteo toimepanemise kuupäeval vähemalt 100 000 eurot;
 - c) artikli 3 lõike 1 punktiga c hõlmatud kuriteo eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat;
 - d) artikli 3 lõike 1 punktidega d–g ja i hõlmatud kuritegude eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt viis aastat, kui selliste kuritegudega seotud kaupade, teenuste, tehingute või toimingute väärtus on kuriteo toimepanemise kuupäeval vähemalt 100 000 eurot;
 - e) kui artikli 3 lõike 1 punktiga e hõlmatud kuritegu hõlmab sõjaliste kaupade ühisesse Euroopa Liidu nimekirja kantud kaupu või määruse (EL) 2021/821 I ja IV lisas loetletud kahesuguse kasutusega kaupu, karistatakse sellise kuriteo eest vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt viis aastat, olenemata asjaomaste kaupade väärtusest.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et vähemalt 100 000 eurost künnist on võimalik saavutada mitme artikli 3 lõike 1 punktidega a, b ja punktidega d–i hõlmatud kuriteoga, mis on omavahel seotud ja sama laadi, kui nimetatud kuriteod on toime pannud sama teo toimepanija.
5. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et füüsilisele isikule, kes on toime pannud artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegusid, saab mõista täiendavaid kriminaalkaristusi või muid lisakaristusi või kohaldada täiendavaid kriminaalmeetmeid või muid lisameetmeid, mis võivad hõlmata järgmist:
 - a) rahalised karistused, mis on teo raskusastme ja asjaomase füüsilise isiku individuaalsete, rahaliste ja muude asjaoludega proportsionaalsed;

- b) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on antud tegevuseks, mille tagajärjeks oli asjaomane kuritegu;
- c) keeld olla juriidilises isikus sama liiki juhtival kohal, mida kasutati kuriteo toimepanemiseks;
- d) ajutine keeld töötada avalikus teenistuses;
- e) kui olemas on avalik huvi, mis tehakse kindlaks juhtumipõhisel hindamisel, avaldatakse toimepandud kuriteoga ning mõistetud karistuste või kohaldatavate meetmetega seotud kohtuotsus, mis võib sisaldada süüdimõistetute isikuandmeid, tervikuna või osaliselt üksnes igakülgset põhjendatud erandjuhtudel.

Artikkel 6

Juriidiliste isikute vastutus

1. Liikmesriigid tagavad, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest, kui sellised kuriteod on nende juriidiliste isikute kasuks toime pannud isik, kes on juriidilises isikus juhtival kohal ning kelle tegutsemine iseseisvalt või kõnealuse juriidilise isiku organi osana põhineb järgmisel:

- a) õigus esindada juriidilist isikut;
- b) õigus teha otsuseid juriidilise isiku nimel või
- c) õigus kontrollida juriidilist isikut.

2. Liikmesriigid tagavad, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele, kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud isikute puuduliku järelevalve või kontrolli tagajärjel on osutunud võimalikuks, et juriidilise isiku alluvuses olev isik on kõnealuse juriidilise isiku kasuks pannud toime artiklis 3 või 4 osutatud kuriteo.

3. Juriidiliste isikute vastutuselevõtmine vastavalt käesoleva artikli lõigetele 1 ja 2 ei välista kriminaalmenetlust füüsilise isiku suhtes, kes paneb toime, kihutab või aitab kaasa artiklis 3 või 4 osutatud kuriteole.

Artikkel 7

Juriidiliste isikute karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 6 kohaselt vastutusele võetud juriidilisele isikule nähakse ette mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed, mille hulka kuuluvad rahalised karistused või trahvid ning mille hulka võivad kuuluda teistsugused kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed, näiteks:

- a) riiklike hüvitiste ja abi saamise õigusest ilmajätmine;
- b) avaliku sektori vahendite saamise võimalusest ilmajätmine, sealhulgas hankemenetlustest kõrvalejätmine ning toetustest ja kontsessioonidest ilmajätmine;
- c) ettevõtluskeeld;
- d) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on antud tegevuseks, mille tulemusel asjaomane kuritegu toime pandi;
- e) kohtuliku järelevalve alla võtmine;
- f) sundlõpetamine;
- g) kuriteo toimepanekuks kasutatud üksuste sulgemine;
- h) toimepandud kuritegu ja mõistetud karistusi või kohaldatavaid meetmeid käsitleva kohtuotsuse täielik või osaline avaldamine, kui selleks on avalik huvi, ilma et see piiraks eraelu puutumatust ja isikuandmete kaitset käsitlevate reeglite kohaldamist.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 6 kohaselt vastutusele võetud juriidiliste isikute puhul karistatakse artikli 3 lõikes 1 osutatud kuritegude eest rahalise karistuse või trahviga, mille suurus on asjaomase juriidilise isiku teo raskusastme ning individuaalsete, rahaliste ja muude asjaoludega proportsionaalne. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et selliste rahaliste karistuste või trahvide ülemmäär ei ole:

- a) artikli 3 lõike 1 punkti h alapunktidega iii ja iv hõlmatud kuritegude puhul väiksem kui:
- i) 1 % juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest kas kuriteo toimepanemisele eelnenud majandusaastal või rahalise karistuse mõistmise või trahvi määramise otsusele eelnenud majandusaastal või
 - ii) rahasumma, mis vastab 8 000 000 eurole;
- b) artikli 3 lõike 1 punktides a–g, punkti h alapunktidega i ja ii ning punktiga i hõlmatud kuritegude puhul väiksem kui:
- i) 5 % juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest kas kuriteo toimepanemisele eelnenud majandusaastal või rahalise karistuse mõistmise või trahvi määramise otsusele eelnenud majandusaastal või
 - ii) rahasumma, mis vastab 40 000 000 eurole.

Liikmesriigid võivad kehtestada normid juhtudeks, kui rahalise karistuse või trahvisummat ei ole võimalik kindlaks määrata selle alusel, mis oli juriidilise isiku ülemaailmne kogukäive rikkumise toimepanemisele eelnenud majandusaastal või rahalise karistuse mõistmisele või trahvi määramise otsusele tegemisele eelnenud majandusaastal.

Artikkel 8

Raskendavad asjaolud

Kui järgmised asjaolud ei kuulu artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude koosseisu tunnuste hulka, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et kooskõlas riigisisese õigusega võib käsitada raskendavana üht või mitut järgmist asjaolu:

- a) kuritegu pandi toime raamotsuses 2008/841/JSK määratletud kuritegeliku ühenduse raames;
- b) kuritegu hõlmas valedokumentide või võltsitud dokumentide kasutamist teo toimepanija poolt;
- c) kuriteo pani toime kutseline teenuseosutaja, rikkudes niisugusele teenuseosutajale kehtestatud kutsealaseid kohustusi;
- d) kuriteo pani toime ametiisik oma ülesannete täitmisel või mõni muu isik avaliku ülesande täitmisel;
- e) kuriteoga kaasnes või eeldati, et sellega kaasneb oluline rahaline kasu või otsene või kaudne oluliste kulude vältimine, kui sellist kasu või kulude vältimist on võimalik kindlaks teha;
- f) teo toimepanija on tõendeid hävitanud või tunnistajaid või kaebuse esitajaid hirmutanud;
- g) füüsiline või juriidiline isik on varem artiklites 3 ja 4 sätestatud kuritegude eest lõpliku kohtuotsusega süüdi mõistetud.

Artikkel 9

Kergendavad asjaolud

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et asjaomaste artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude puhul võib kooskõlas riigisisese õigusega käsitada kergendavana üht või mitut järgmist asjaolu:

- a) teo toimepanija esitab pädevatele asutustele teavet, mida asjaomased asutused ei oleks muul teel saanud, aidates neil sel viisil teisi teo toimepanijaid kindlaks teha või vastutusele võtta;
- b) teo toimepanija esitab pädevatele asutustele teavet, mida asjaomased asutused ei oleks muul teel saanud, aidates neil tõendeid leida.

Artikkel 10

Vara arestimine ja konfiskeerimine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude toimepanemise vahendite ja saadud tulu arestimist ja konfiskeerimist. Liikmesriigid, kelle jaoks on siduv direktiiv 2014/42/EL, võtavad vajalikud meetmed kooskõlas kõnealuse direktiiviga.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et oleks võimalik arestida ja konfiskeerida rahalisi vahendeid või majandusressursse, mille suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid, millega seoses on loetellu kantud füüsiline isik või loetellu kantud üksuse või asutuse esindaja toime pannud artikli 3 lõike 1 punkti h alapunktidega i või ii hõlmatud kuriteo või osalenud sellises kuriteos. Liikmesriigid võtavad kõnealused vajalikud meetmed kooskõlas direktiiviga 2014/42/EL.

Artikkel 11

Aegumistähtajad

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada aegumistähtajad, mis võimaldavad artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegusid pärast nende toimepanemist piisava aja jooksul uurida, nende eest süüdistus esitada, neid kohtulikult menetleda ja nende kohta kohtuotsus teha, et kõnealuste kuritegude menetlemine oleks tulemuslik.

2. Lõikes 1 osutatud aegumistähtaeg on vähemalt viis aastat alates kuriteo toimepanemisest, mille eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt viis aastat.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada aegumistähtaeg, mis on vähemalt viis aastat alates lõpliku süüdimõistva otsuse tegemise kuupäevast artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteo eest ja mis võimaldab pöörata täitmisele järgmisi kõnealuse otsusega mõistetud karistusi:

a) rohkem kui ühe aasta pikkune vangistus või

b) vangistus kuriteo eest, mille eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt viis aastat.

4. Erandina lõigetest 2 ja 3 võivad liikmesriigid kehtestada aegumistähtaja, mis on lühem kui viis aastat, ent mitte lühem kui kolm aastat, tingimusel et sellist aegumistähtaja kulgemist on võimalik teatavate toimingute korral katkestada või peatada.

Artikkel 12

Jurisdiktsioon

1. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et kehtestada artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude üle oma jurisdiktsioon, kui

a) kuritegu on tervikuna või osaliselt toime pandud tema territooriumil;

b) kuritegu pandi toime asjaomases liikmesriigis registreeritud või tema lipu all sõitva laeva või õhusõiduki pardal või

c) teo toimepanija on selle liikmesriigi kodanik.

2. Liikmesriik teavitab komisjoni otsusest oma jurisdiktsiooni laiendada ühele või mitmele artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteole, mis on toime pandud väljaspool tema territooriumi, kui:

a) teo toimepanija peamine elukoht on tema territooriumil;

b) teo toimepanija on üks asjaomase liikmesriigi ametnikke, kes täitis oma ametiülesandeid;

c) kuritegu on toime pandud tema territooriumil asuva juriidilise isiku kasuks või

d) kuritegu on toime pandud juriidilise isiku kasuks seoses äritegevusega, mis toimub kas tervikuna või osaliselt tema territooriumil.

3. Kui artiklis 3 või 4 osutatud kuritegu kuulub rohkem kui ühe liikmesriigi jurisdiktsiooni alla, teevad need liikmesriigid koostööd, et määrata kindlaks, milline liikmesriik kriminaalmenetlust läbi viib. Asjakohasel juhul edastatakse juhtum kooskõlas nõukogu raamotsuse 2009/948/JSK⁽²¹⁾ artikli 12 lõikega 2 Eurojustile.

⁽²¹⁾ Nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsus 2009/948/JSK kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses (ELT L 328, 15.12.2009, lk 42).

4. Lõike 1 punktis c osutatud juhtudel võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et nende jurisdiktsiooni teostamine ei sõltu tingimusest, mille kohaselt saab süüdistuse esitada ainult pärast kuriteost teatamist selle riigi poolt, kelle territooriumil kuritegu toime pandi.

Artikkel 13

Uurimisvahendid

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude uurimiseks või nende eest süüdistuse esitamiseks on kättesaadavad tulemuslikud ja proportsionaalsed uurimisvahendid. Asjakohasel juhul hõlmavad need vahendid spetsiaalseid uurimisvahendeid, näiteks organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses või muude raskete kuritegude puhul kasutatavaid vahendeid.

Artikkel 14

Liidu piiravate meetmete rikkumistest teavitamine ning sellistest rikkumistest teavitavate isikute kaitse

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et direktiivi (EL) 2019/1937 kohaldatakse käesoleva direktiivi artiklites 3 ja 4 osutatud liidu piiravate meetmete rikkumistest teavitamise ja sellistest rikkumistest teavitavate isikute kaitse suhtes kõnealusel direktiivis kehtestatud tingimuste kohaselt.

Artikkel 15

Koordineerimine ja koostöö liikmesriigi pädevate asutuste vahel

Ilma et see piiraks kohtute sõltumatust, määravad liikmesriigid oma pädevate asutuste hulgast üksuse või organi, et tagada õiguskaitseasutuste ja liidu piiravate meetmete rakendamise eest vastutavate asutuste vaheline koordineerimine ja koostöö seoses käesoleva direktiiviga hõlmatud kuritegudega.

Esimeses lõigus osutatud üksusel või organil on järgmised ülesanded:

- a) tagada ühised prioriteedid ning kriminaal- ja haldusõigusliku täitmise tagamise vaheliste seoste ühine mõistmine;
- b) kohaldatavas liidu ja riigisisese õiguses sätestatud piirides strateegilistel eesmärkidel toimuv teabevahetus;
- c) kohaldatavas liidu ja riigisisese õiguses sätestatud piirides konkreetse uurimise raames toimuv konsulteerimine.

Artikkel 16

Koostöö liikmesriikide pädevate asutuste, komisjoni, Europoli, Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri vahel

1. Kui tekib kahtlus, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegu on piiriülene, kaaluvad asjaomaste liikmesriikide pädevad asutused selle kuriteoga seotud teabe edastamist asjaomastele pädevatele organitele.

Ilma et see piiraks kriminaalasjades tehtavat piiriülest koostööd ja vastastikku antavat õigusabi käsitlevate õigusnormide kohaldamist, teevad liikmesriigid, Europol, Eurojust, Euroopa Prokuratuur ja komisjon oma pädevuse piires artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude vastu võitlemisel koostööd. Selleks annavad Europol ja Eurojust liikmesriikide pädevatele asutustele asjakohasel juhul vajalikku tehnilist ja operatiivabi, et aidata nende uurimisi koordineerida.

2. Komisjon võib vajaduse korral luua ekspertide ja praktikute võrgustiku, mille kaudu jagada parimaid tavasid ja abistada asjakohasel juhul liikmesriikide pädevaid asutusi, et hõlbustada liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude uurimist. Kõnealune võrgustik annab asjakohasel juhul ka üldsusele kättesaadava ja korrapäraselt ajakohastatava ülevaate liidu piiravate meetmete rikkumise või nendest kõrvalehoidmise ohu kohta teatavates geograafilistes piirkondades ning seoses teatavate valdkondade ja tegevustega.

3. Kui lõikes 1 osutatud koostöö hõlmab koostööd kolmandate riikide pädevate asutustega, peaks see koostöö toimuma põhiõigusi ja rahvusvahelist õigust täielikult austades.

4. Liikmesriikide pädevad asutused jagavad komisjoni ja teiste pädevate asutustega pidevalt ja korrapäraselt teavet praktilistes küsimustes, eelkõige piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise viiside kohta, näiteks selliste skeemide kohta, millega varjatakse vara tegelikku kasusaajat ja kontrolli teostamist vara üle.

Artikkel 17

Statistilised andmed

1. Liikmesriigid tagavad, et on olemas süsteem artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegudega seotud aruandlus-, uurimis- ja kohtumenetluse etappides anonüümitud statistiliste andmete salvestamiseks, koostamiseks ja esitamiseks, et jälgida liidu piiravate meetmete rikkumise vastu võitlemise meetmete mõjusust.

2. Ilma et see piiraks muudes liidu õigusaktides sätestatud aruandluskohustusi, esitavad liikmesriigid komisjonile igal aastal artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude kohta statistilised andmed, mis sisaldavad vähemalt järgmisi olemasolevaid andmeid:

- a) liikmesriikides registreeritud kuritegude ja nende suhtes tehtud otsuste arv;
 - b) kohtu poolt lõpetatud kohtuasjade arv, sealhulgas asjaomase kuriteo aegumistähtaja möödumise tõttu;
 - c) nende füüsiliste isikute arv,
 - i) kellele on esitatud süüdistus;
 - ii) kes on süüdi mõistetud;
 - d) nende juriidiliste isikute arv,
 - i) kellele on esitatud süüdistus;
 - ii) kes on süüdi mõistetud või kellele on mõistetud rahaline karistus;
 - e) mõistetud karistuste liigid ja määrad.
3. Liikmesriigid tagavad, et vähemalt iga kolme aasta järel avaldatakse nende statistika koondülevaade.

Artikkel 18

Direktiivi (EL) 2018/1673 muutmise

Artikli 2 punkti 1 lisatakse järgmine alapunkt:

„w) liidu piiravate meetmete rikkumine.“

Artikkel 19

Hindamine, aruandlus ja läbivaatamine

1. Komisjon esitab hiljemalt 20. maiks 2027 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid võtnud. Liikmesriigid esitavad komisjonile aruande koostamiseks vajaliku teabe.

2. Hiljemalt 20. maiks 2030 hindab komisjon käesoleva direktiivi mõju ja tulemuslikkust, võttes arvesse liikmesriikide esitatud iga-aastaseid statistilisi andmeid ning käsitledes vajadust ajakohastada liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude loetelu, ja esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Liikmesriigid esitavad komisjonile aruande koostamiseks vajaliku teabe. Vajaduse korral esitatakse koos kõnealuse aruandega seadusandlik ettepanek.

Artikkel 20

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 20. maiks 2025. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste normide teksti.

Artikkel 21

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 22

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Strasbourg, 24. aprill 2024

Euroopa Parlamendi nimel

eesistuja

R. METSOLA

Nõukogu nimel

eesistuja

M. MICHEL